

Bilgi Notu

8 Nisan 2020

İnfaz Kanunu Değişikliği Üzerine

Av. Metin Sinan Aslan, Daha İyi Yargı Derneği Üyesi

AK Parti ve MHP Grup Başkanvekilleri ile bir grup milletvekilinin imzasını taşıyan 70 maddelik “Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda değişiklik yapılmasına dair Kanun Teklifi”, bir yandan cezaevlerindeki mevcut doluluk sorununu palyatif ve geçici düzenlemelerle çözmeyi hedeflerken, diğer yandan da infaz hukukumuzda gerçekten önemli değişiklikler yapmakta... Teklifte, kimi zaman İnfaz Kanunu’nun eksikliklerinden kimi zaman da uygulayıcıların yaptıkları dar yorumlamalardan dolayı yaşanan dramların tekrar etmemesi yönünde çaba sarf edildiğini ve nihayet COVID19 salgının etkilerini kuvvetli bir şekilde görmekteyiz. Teklifin ana hatlarını, eksik ve çelişkili yanlarını aşağıdaki şekilde özetleyebilmek mümkündür;

1) İnfaz Hâkimlikleri Güçlendiriliyor

Teklifin getirdiği en önemli yeniliklerden birisinin *İnfaz Hâkimliği* kurumunu güçlendirmesi olduğunu söyleyebiliriz. Gerçekten, cezaların infazı ile ilgili hususlarda karar vermek üzere, her ilde ve iş yoğunluğuna göre ilçelerde infaz hâkimlikleri kurulmakta ve İnfaz Hâkimliklerinde görev yapan hâkimlerin bir başka mahkemede görevlendirilmeleri yasaklanarak infaz hukukunda uzmanlaşmaları amaçlanmaktadır. Ancak daha önemlisi, infaz hâkimliklerinin görev alanı genişletilmekte, tüm infaz işlemleri, infaz hâkimlerinin görev ve yetkisine bırakılmaktadır. Gerçekten, mevcut düzenlemede, İnfaz Hâkimlikleri hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan idari işlemleri veya bunlarla ilgili faaliyetlere yönelik şikâyetleri incelemekle ve infaz aşamasında hükümlülerin denetimli serbestliğe ayrılmasına dair kararları vermekle görevli iken, önerilen düzenlemede C.Savcısının ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına dair tüm kararlarına ilişkin şikâyetleri incelemek ve infaza ilişkin olarak hâkimlik veya mahkeme tarafından verilmesi gereken tüm kararları vermek de eklenmiştir. İnfaz Hâkimlerinin verdiği kararlara Ağır Ceza Mahkemeleri nezdinde itiraz edilecektir. (Bkz. Teklifin 1 ila 9. maddeleri)

2) Otomatik İyi Hal Sona Eriyor

Mevcut uygulamada, hükümlünün cezaevindeki tutum ve davranışları sağlıklı bir şekilde değerlendirilmez, bu nedenle de “iyi hal” kurumu etkin bir şekilde çalışmaz haldedir... Nitekim, hükümlüler, “iyi hal” kâğıtlarını otomatik bir biçimde alırlar. Bunların bir kısmı, denetimli serbestlik kapsamında dışarı çıkar çıkmaz yeniden suç işleyebilmekte ve hatta zaman zaman tüm ülkeyi infiale sürükleyebilen vahşi cinayetlere imza atabilmektedir... Kanaatimizce, teklifin önem taşıyan bir başka bölümü işte bu sisteme bir ölçüde de olsa son vermesidir. Teklife göre, bundan böyle hükümlünün açık ceza infaz kurumuna ayrılma, denetimli serbestlik alanında cezasının infazı ve koşullu salıverme gibi imkânlardan yararlanabilmesi için kendisi hakkında ceza infaz kurumlarında kaldığı tüm zamanlar bakımından bir değerlendirme yapılması ve bunun sonucuna göre işlem yapılması gerekmektedir. En geç 6 ayda bir yapılacak bu değerlendirme ancak hâkim denetiminden geçmesi şartıyla hükümlünün açık ceza infaz kurumuna ayrılması vb. işlemlere esas oluşturabilecektir. Eğer başarılı bir şekilde uygulanabilirse, bu düzenlemenin oldukça olumlu sonuçları olabileceği kanaatindeyiz. (Bkz. *Teklifin 18 ve 36. maddeleri*)

3) Süreli Hapis Cezalarının Koşullu Salıverme Süresi, Cezanın 2/3'ü Yerine 1/2'si Şeklinde Uygulanacaktır

5275 sayılı GGTİHK'nun 107/2 maddesine göre, süreli hapis cezalarına mahkûm olanlar, cezalarının 2/3'ünü infaz kurumlarında çekmeleri halinde koşullu salıvermeden yararlanabilmektedir. Suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek veya örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçtan dolayı mahkûmiyet halinde, koşullu salıverilme oranı 3/4 şeklindedir. Mükerrirler için, cinsel saldırı suçu (TCK m.102/2), cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti suçları için de yine bu oran uygulanmaktadır. Terörle Mücadele Kanunu (m.17) ve GGTİHK (m.107 ve m.108) uyarınca, TMK kapsamında mahkûm olanlar içinde koşullu salıverme oranı yine 3/4'tür.

Teklifin 48. maddesiyle, genel kural yani 2/3 oranı değiştirilmekte ve süreli hapis cezasına mahkûm edilenlerin, cezalarının 1/2'sini çekmeleri durumunda, değerlendirme kurulundan iyi halli oldukları yönünde rapor alınması ve infaz hâkiminin bu raporu onaylaması halinde koşullu salıvermeye hak kazanmaları öngörülmektedir. Bununla birlikte, kasten adam öldürme, işkence, cinsel saldırı, uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti ve terör suçlarında bundan önceki koşullu salıverme oranları muhafaza edilmektedir.

Ancak, kamuoyunda takip edilen bazı suç tiplerinde, koşullu salıverme oranları indirilmiştir. Örneğin, **uyuşturucu ve uyarıcı madde ticaretinden mahkûm olan çocuklar** daha önce cezalarının 3/4'ünü yattıklarında koşullu salıvermeye hak kazanırken, teklife göre cezalarının 2/3'ünü çektiklerinde koşullu salıverilebileceklerdir. Keza, **cinsel dokunulmazlığa karşı suç işleyen çocukların da koşullu salıverilme oranı 3/4'ten 2/3'e inmektedir**. Ayrıca, mükerrirlerin de oranı 2/3'e indirilmiştir.

Teklifin 53. maddesinde, GGTİHK'na geçici 9. Madde eklenmekte ve bu madde ile yukarıda olumlu bir değişiklik olarak değerlendirdiğimiz hükümlünün tutumunun

değerlendirilip buna göre koşullu salıverilmesi şeklindeki düzenlemenin uygulaması 01.02.2020'ye ertelenmektedir. Böylelikle, yüz bine yakın hükümlü eskisi gibi otomatik olarak iyi halli olarak kabul edilerek dışarı bırakılacaktır.

Teklifte, kamuoyunda yoğun bir şekilde tartışılan “*terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme*” suçuna dair bir düzenleme yapılmadığını görüyoruz. Özellikle ifade özgürlüğü bakımından uygulamada sıkça eleştirilen bu düzenlemeden mahkûm edilenler için bir iyileştirme yapılmaması, buna karşılık pek çok adi suç mahkûmunun cezaevinde ıslah olup olmadıklarına bakılmaksızın yeniden toplumun içine salıverilmesi bir çelişki olarak değerlendirilebilecektir.

Diğer yandan, teklifi sunanlar daha önce kamuoyunda “Rahşan Affı” olarak da bilinen 4616 sayılı yasanın AYM tarafından iptali ve dolayısıyla kapsamının genişlemesi hadisesinden endişe ettikleri için olacak, istisnai düzenlemeleri oldukça dolambaçlı bir şekilde yapmışlardır. Kanaatimce, bu tasarıda da, aynı sonucun meydana çıkması ve kapsamın genişlemesi ihtimali bulunmaktadır.

4) Cezasızlık Algısı Ortadan Kaldırılıyor

GGTİHK'na yapılan geçici düzenlemeler, özellikle denetimli serbestlik düzenlemesi, düşük süreli hapis cezaların caydırıcılığını kaybetmesine neden olmuştur. Gerçekten, pratikte, kısa süreli hapis cezaları, çoğu zaman ceza alan kişinin cezaevine bir gün girip çıkmasıyla sonuçlanmaktadır. Bu hal, toplumda cezasızlık algısına neden olmaktadır. Teklifin, 46. maddesinde işte bu duruma son vermek için, her hükümlünün belirli bir süre ceza infaz kurumunda kalmasını sağlayacak kademeli bir sistem belirlenmiştir. Ancak burada da yine uygulama 01.09.2020 tarihine ertelenmiştir.

5) Denetimli Serbestlik Süresi 3 Yıla Çıkarılıyor

5275 sayılı GGTİHK'nun geçici 6. maddesine göre, 1 Temmuz 2016 tarihinden önce işlenen bazı suçlarda, denetimli serbestlik süresi koşullu salıverme tarihinden 2 yıl önce başlatılmaktadır. Teklifin 52. maddesi ile tarih 30.03.2020'ye çekilmekte, denetimli serbestlik süresi de 3 yıla çıkarılmaktadır.

Geçici düzenlemede öngörülen üç yıllık denetimli serbestlikten, kasten adam öldürme suçundan, uyuşturucu madde suçlarından, cinsel suçlardan, özel hayata karşı suçlardan, Millete ve Devlete karşı suçlardan ve terör suçlarından mahkûm olanlar faydalanamayacaktır. Örgütlü suçlardan mahkûm olanların maddede istisna sayılmaması sebebiyle geçici düzenlemede öngörülen üç yıllık denetimli serbestlikten faydalanıp faydalanamayacakları tartışma konusu olabilir.

Teklifte, sıfır-altı yaş grubu çocuğu bulunan kadın hükümlüler ile yetmiş yaşını bitirmiş hükümlüler hakkında denetimli serbestlik süresinin iki yıl yerine dört yıl şeklinde uygulanması; ağır hastalık, engellilik veya kocama sebebiyle yaşamını tek başına sürdüremeyecek olan altmış beş yaşını bitirmiş hükümlülerin ise koşullu salıverilmeleri için ceza infaz kurumlarında geçirmeleri gereken sürelerin, azami süre sınırına bakılmaksızın 105/A maddesinde düzenlenen denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infaz edilmesi düzenlenmektedir.

6) Açık Cezaevinde Bulunanlar Veya Bulunmaya Hak Kazananlar İzinli Sayılacaklar

Teklifin 53. maddesinde, COVID19 salgını nedeniyle, halen açık cezaevinde bulunanların veya açığa geçme hakkını haiz olup da kapalıda bulunan hükümlülerin 31 Mayıs'a kadar izinli sayılacakları, bu tarihten sonra da her defasında 2 ayı geçmemek kaydıyla iznin uzatılabileceği öngörülmektedir. Dolayısıyla, bu düzenlemeyle tüm açık cezaevleri bir anda boşalacaktır.

7) Çocuklu Anneleri Ve Hükümlünün Aile Bireylerini Dikkate Alan Olumlu Düzenlemeler

- a. Hapis cezasının infazının gebelik ve doğum sebebiyle geri bırakılmasında aranan doğumdan sonra altı ay şartı, bir yıl altı ay olarak değiştirilmektedir. Yeni düzenlemeye göre, gebe olan ve doğumun üzerinden bir yıl altı ay geçmemiş olan hükümlülerin cezasının infazı geri bırakılacaktır.(Bkz. m.19)
- b. Cezanın infazının hükümlünün istemi üzerine geri bırakılmasının şartlarına, hükümlünün eş veya çocuklarının sürekli hastalık veya malullükleri nedeniyle bakıma muhtaç olmaları hali de eklenmekte ve zorunlu ve ivedi durumlarda geri bırakma süresi altı aydan bir yıla çıkarılmaktadır.(Bkz. m.20)
- c. Teklifte konutta infaz kurumunun güçlendirildiğini görüyoruz. Buna göre, geceleyin infaz veya hafta sonu infaz için kasti suçlarda halen geçerli olan 6 aylık sınır 1 yıl 6 aya, taksirli suçlarda ise (taksirle öldürme hariç) 3 yıla çıkarılmaktadır. Konutta infaza ilişkin bir başka yeni düzenleme ise, toplam 5 yıl ve daha az süreli hapis cezasına mahkûm olanlar veya aldıkları para cezaları hapis cezasına çevrilenler maruz kaldığı ağır hastalık veya engellilik nedeniyle ceza infaz kurumunda hayatını idame ettiremeyecek ise, infaz hâkiminin konutta infaza karar verebilecek olmasıdır. Bir diğer yeni düzenleme ise, doğurduğu tarihten 6 ay geçen ve 3 yıl veya daha az süreli hapis cezasına mahkûm olan ya da para cezası hapis cezasına çevrilen kadınların infazının konutta yaptırılmasına karar verilebilmesidir. (Bkz. m.50)

8) Covid19 Düzenlemeleri

- a. Hükümlünün telefonla haberleşme hakkından derhal faydalanma hakkı şartlarına, "salgın hastalık" bulunması hali de eklenmektedir.
- b. Açık cezaevinde bulunanlara ve kapalıda bulunup da açığa ayrılmaya hak kazananlara verilen izin süresi artırılmış, ayrıca doğal afet, salgın hastalık gibi hallerde bu izinlerin birleştirilerek kullanılabilceği düzenlenmiştir.(Bkz. m.39)
- c. Salgın hastalık, doğal afet, savaş gibi nedenlerle izinden geç dönemlere veya dönemeyenlere ceza verilmemesi öngörülmüştür.(Bkz. m.40)

9) TCK'nda Yapılan Değişiklikler

- a. “Canavarca Hisle Yaralama” eylemi, “kasten yaralama” suçunun ağırlaştırılmış hali olarak kabul edilmiştir. “Kasten Öldürme” suçunun ağırlaştırılmış haline paralel olduğu için yerinde bir düzenlemedir. Buna göre, yaralama suçunun canavarca hisle işlenmesi halinde, verilecek ceza 15 yıldan az, kasten yaralama sonucu ölüm meydana gelmesi halinde ise ceza 18 yıldan az olamayacaktır.
- b. Örgüt kurma, yönetme ve örgüte üye olma suçları için öngörülen cezaların alt ve üst sınırları yükseltilmektedir.
- c. Tefecilik suçunun cezasının üst sınırı 5 yıldan 6 yıla çıkartılmakta, örgütlü halinde cezanın 1 kat artırılacağı düzenlenmektedir.

10) CMK'da Yapılan Değişiklikler

- a. CMK'nun 109. maddesi düzenlenerek, tutuklama koşulları bulunsa dahi, maruz kaldığı ağır bir hastalık veya engellilik nedeniyle ceza infaz kurumunda hayatını idame ettiremediği tespit edilen şüpheliler ile gebe olan veya doğumdan itibaren altı ayı geçmeyen kişiler hakkında adli kontrol tedbiri uygulanmasına karar verilebilecektir. Böylelikle, katı ve dar bir biçimde yorumlanan tutuklama kararlarından kaynaklanan trajik hadiselerin bir daha yaşanmaması için uygulayıcılara çok önemli bir yasal imkân verilmektedir.
- b. İstinaf ve temyiz başvuruları yapıldıktan sonra, dosyanın Yargıtay'ın önüne gitmesine kadar geçen sürede, uygulamada zaman zaman boşluk çıktığı için, istinaf veya temyiz kanun yoluna başvuran kişiler hakkında hükmü veren ilk derece mahkemeleri tarafından adli kontrol tedbiri uygulanabileceği öngörülmektedir.